

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького

Факультет ветеринарної гігієни, екології та права

Кафедра екології

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ до написання та оформлення курсової роботи з навчальної дисципліни **«ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 101 «Екологія»
галузі знань 10 «Природничі науки»

Львів – 2021

УДК: 574:502(07)

Методичні вказівки для написання та оформлення курсової роботи з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія» галузі знань 10 «Природничі науки» / укл.: О.В. Мацуська, Б.М. Калин. Львів, НУВМБ імені С.З. Гжицького. 2021. 33 с.

Рецензенти:

Гумницький Я.М. – доктор технічних наук, професор кафедри екології та збалансованого природокористування Інституту екології, природоохоронної діяльності та туризму імені В'ячеслава Чорновола Національного університету «Львівська політехніка».

Ціж Б.Р. – доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри загально-технічних дисциплін Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.

Методичні вказівки розроблені згідно з навчальним планом та призначені для ознайомлення з вимогами щодо написання та оформлення курсової роботи для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 101 «Екологія».

Методичні вказівки обговорені та схвалені до видання на засіданні кафедри екології від 14.06.2021р., протокол № 14.

Розглянуто та затверджено на засіданні навчально-методичної ради факультету ветеринарної гігієни, екології та права (протокол № 1 від 25.08.2021р.).

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Значення курсової роботи в освітньому процесі	5
2. Вимоги до написання та оформлення курсової роботи.....	5
2.1. Вимоги до написання курсової роботи.....	5
2.2. Вимоги до оформлення курсової роботи	11
2.3. Вимоги до оформлення формул, ілюстрацій, таблиць	12
4. Захист курсової роботи	16
4.1. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за шкалою ECTS.....	17
Список використаної літератури.....	20
Додаток А. Перелік орієнтовних тем курсових робіт.....	21
Додаток Б. Приклад оформлення титульного аркуша	23
Додаток В. Приклад оформлення анотації.....	24
Додаток Г. Приклад оформлення змісту.....	25
Додаток Д. Приклад оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у курсовій роботі з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.....	27

ВСТУП

Діяльність «Оцінка впливу на довкілля (ОВД)» призначена для виявлення характеру, інтенсивності і ступеня небезпеки впливу будь-якого виду планованої господарської діяльності на стан довкілля і здоров'я населення.

Вплив на довкілля – будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» є правові та організаційні засади здійснення оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів.

Мета навчальної дисципліни полягає у сформуванні екологічної правосвідомості, навиків застосування еколого-правових норм та формування у здобувачів вищої освіти системного уявлення про методологічні, нормативно-правові та методичні засади здійснення оцінки впливу на довкілля, особливості її практичної реалізації в Україні.

Науковий рівень курсової роботи, грамотність викладу, правильність оформлення, вміння здобувача вищої освіти в процесі захисту обґрунтувати і довести правомірність викладених у роботі думок, висновки свідчитимуть про рівень володіння матеріалом.

Орієнтований перелік тем курсових робіт представлено в додатку А. Здобувачі вищої освіти обирають одну із запропонованих тем курсових робіт із додатку або погоджують з викладачем власну тему курсової роботи. Робота над курсовою роботою передбачає виконання у встановлені викладачем терміни таких етапів: узгодження теми та отримання завдання до курсової роботи, підбір та аналіз літературних джерел, розробка та проведення аналізу по заданій тематиці, оформлення звітної документації, захист курсової роботи. Після завершення оформлення курсової роботи здобувач вищої освіти повинен здати її керівнику у друкованому вигляді.

Захист курсової роботи проводять за графіком, затвердженим керівником

роботи. Підчас захисту здобувач вищої освіти повинен продемонструвати основні рішення та розробки, виконані ним самостійно, обґрунтувати їх. Загальна оцінка за курсову роботу включає оцінку повноти розкриття обраної теми, уміння аналізувати, та робити висновки; дотримання методичних вимог та культури мови написання роботи; якість оформлення курсової роботи, акуратність та дотримання графіку написання.

1. ЗНАЧЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Для закріплення матеріалу, що вивчається на лекційних та практичних заняттях, здобувачі вищої освіти виконують курсові роботи за тематикою навчальної дисципліни. Метою виконання курсової роботи є формування екологічного мислення, закріплення теоретичних знань з оцінки впливу на довкілля, поглиблене вивчення окремої галузі виробництва, аналіз рівня технологічності та екологічної безпеки даного виробництва для людини та навколишнього середовища. При цьому здобувачі вищої освіти набувають навичок пошуку необхідних інформаційних джерел та матеріалів, їх аналізу та узагальнення, досвіду самостійного дослідження та писемного викладання теоретичних і практичних питань.

2. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

2.1. Вимоги до написання курсової роботи

Викладення тексту й оформлення курсової роботи виконують за положеннями стандарту ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання» на паперовому та/чи електронному носії (паперовий та електронний документи відповідно).

Робота має бути виконана державною мовою, окрім списку використаних джерел, які записують мовою видання. Прізвища, назви установ, організацій, фірм та інші власні назви у роботі наводять мовою оригіналу.

Склад і обсяг курсової роботи визначаються керівником роботи і може змінюватися залежно від індивідуального завдання за згодою здобувача вищої освіти та керівника.

Опрацювання теоретичного матеріалу повинно проводитись на досить високому еколого-технологічному рівні з використанням елементів аналізу тощо. Проведення, у випадку необхідності, експериментальних досліджень повинно супроводжуватись відповідними обґрунтуваннями та аналізом. Окремі

частини роботи повинні бути логічно пов'язані між собою і спрямовані на досягнення мети досліджень.

Текст курсової роботи повинен бути викладений у лаконічному та обґрунтованому стилі.

Структура роботи:

- титульний аркуш (додаток Б);
- анотація (додаток В);
- зміст (додаток Г);
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаної літератури (додаток Д);
- додатки (при необхідності).

Титульний аркуш. Титульний аркуш є першою сторінкою курсової роботи і містить інформацію, яка відображається в додатку Б.

Анотація. Анотація має бути розміщена безпосередньо за титульним аркушем, починаючи з нової сторінки. Повинна мати відповідний заголовок (АНОТАЦІЯ), виконаний великими літерами посередині першого рядка сторінки. Після заголовку залишають один вільний рядок.

Анотація повинна містити:

- відомості про обсяг курсової роботи, кількість розділів роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, додатків та джерел літератури згідно з переліком посилань (усі відомості наводять, включаючи дані додатків);
- текст анотації повинен містити наступну інформацію, подану у такій послідовності: об'єкт дослідження, мета роботи та основні завдання.

Анотацію виконують обсягом не більше 200 слів і, щоб вона поміщалася на одній сторінці формату А4. Ключові слова розміщують після тексту анотації. Їх перелік повинен складати від 5 до 15 слів (словосполучень), надрукованих у називному відмінку, курсивом, в рядок через кому. Зразок подання анотації у додатку В.

Зміст. Зміст розташовують безпосередньо після анотації, починаючи з нової сторінки. Зміст ілюструє структуру роботи і містить перелік таких структурних елементів:

- ✓ вступ;
- ✓ послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів (якщо вони мають заголовки) суті роботи;
- ✓ висновки;

- ✓ список використаної літератури;
- ✓ додатки (при необхідності).

До змісту включають номери сторінок, які містять початок матеріалу. Зміст за нумерацією є третьою сторінкою. З даного аркуша проставляються номери сторінок.

До змісту включаються всі заголовки і підзаголовки, які слідує після змісту так, як вони подані в тексті, а також всі додатки. Назви заголовків змісту повинні однозначно відповідати назвам заголовків курсової роботи за текстом. Нумерація сторінок повинна бути наскрізною. Структура змісту курсової роботи наведена в додатку Г.

Вступ. Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження, актуальність проблеми, що досліджувалась. Вступ розміщують з нової пронумерованої сторінки з заголовком посередині аркуша великими літерами з більш високою насиченістю (жирністю) шрифту. Текст вступу повинен бути коротким. У вступі і далі за текстом не дозволяється використовувати скорочені слова, терміни, крім загальноприйнятих.

Обсяг вступу не повинен перевищувати 2 сторінки. Посилання на літературні джерела у вступі не обов'язкові.

Основна частина. Основна частина повинна чітко відповідати назві розділів і підрозділів, тобто розкривати суть їх назви, подаючи всебічний та об'єктивний аналіз фактичного матеріалу, який був зібраний, систематизувати та узагальнювати результати досліджень. Назви розділів подавати великими літерами, напівжирним шрифтом. Наприкінці кожного розділу автор може робити стислі підсумки.

У тексті обов'язково повинні бути посилання на першоджерела, які друкуються у квадратних дужках і тільки після дужок ставиться крапка.

В **першому розділі** курсової роботи здобувач вищої освіти повинен стисло висвітлити екологічні проблеми забруднення навколишнього середовища, що спричинюються діяльністю досліджуваної галузі та можливі шляхи їх покращення, проаналізувавши огляд літературних джерел. Найбільш вдалим викладом матеріалу цього розділу слід вважати такий, за якого подається історія і сучасний стан розвитку питання, що вивчається. Інколи у літературі трапляються різні думки з одного й того самого питання, неоднозначні тлумачення одержаних результатів, протилежні висновки тощо. У такому разі матеріал краще подавати в дискусійному плані, супроводжуючи думки різних дослідників власними коментарями.

Текст даного розділу повинен мати посилання на опрацьовані роботи, які позначають порядковим номером джерела, розташованого в списку

використаної літератури, що подається в кінці курсової роботи. Найзручнішим вважають посилання після висловленої думки на номер джерела (у квадратних дужках), де цю думку відображено. Якщо даної думки дотримуються кілька авторів, то джерела розміщують у хронологічному порядку, беручи їх номери у загальні дужки, наприклад [3,5,17].

У **другому розділі** курсової роботи необхідно здійснити характеристику досліджуваної планової діяльності та аналіз її впливу на довкілля, висвітлюючи такі підрозділи:

1. «Опис планової діяльності», у якому:

✓ представити матеріали щодо фізико-географічно розташування чи розміщення об'єкта проектування;

✓ зазначити основні напрями діяльності;

✓ надати опис характеристик діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності;

✓ надати опис основних характеристик планованої діяльності, які планується використовувати (відомості щодо виробничої програми та технологічного устаткування);

✓ представити оцінку за видами та кількістю очікуваних відходів, викидів (скидів), забруднення води, повітря, ґрунту та надр, шумового, вібраційного, світлового, теплового та радіаційного забруднення, а також випромінення, які виникають у результаті виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності.

2. «Опис виправданих альтернатив планованої діяльності, основних причин обрання запропонованого варіанта з урахуванням екологічних наслідків» необхідно:

✓ розглянути можливі варіанти територіальних (географічних) чи технологічних альтернатив щодо здійснення планової діяльності;

✓ встановити, яка з альтернатив є пріоритетним варіантом реалізації планованої господарської діяльності.

3. «Опис поточного стану довкілля (базовий сценарій) та опис його ймовірної зміни без здійснення планованої діяльності» необхідно здійснити аналіз:

– природних компонентів і об'єктів, включаючи існуючий рівень їх забруднення;

– природні та інші обмеження у використанні земельної ділянки;

– природно-ресурсний потенціал, природокористування;

– соціально-економічні умови, в тому числі здоров'я населення.

Існуючий стан компонентів природного середовища розглядається як вихідний до початку реалізації планованої діяльності, що необхідно для

визначення внеску джерел шкідливого впливу об'єкта планованої діяльності в процесі експлуатації на стан (зміну) природного середовища, а також організації, при необхідності, після проектного моніторингу.

4. «Опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності та її альтернативних варіантів» розглядають ймовірність виникнення негативних впливів на довкілля та здоров'я людини.

5. «Опис та оцінка можливого впливу на довкілля планованої діяльності» необхідно розглянути наступне:

– вплив при виконанні підготовчих, будівельних робіт та провадження планованої діяльності, включаючи (за потреби) роботи з демонтажу після завершення такої діяльності;

– вплив при використанні у процесі провадження планованої діяльності природних ресурсів, зокрема земель, ґрунтів, води та біорізноманіття;

– опис можливих викидів та скидів забруднюючих речовин, шумове, вібраційне, світлове, теплове та радіаційне забруднення, випромінення та інші фактори впливу, а також здійснення операцій у сфері поводження з відходами;

– оцінка ризиків для здоров'я людей, об'єктів культурної спадщини та довкілля, у тому числі через можливість виникнення надзвичайних ситуацій;

– опис кумулятивного впливу інших наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності, з урахуванням усіх існуючих екологічних проблем, пов'язаних з територіями, які мають особливе природоохоронне значення, на які може поширитися вплив або на яких може здійснюватися використання природних ресурсів;

– вплив планованої діяльності на клімат, у тому числі характер і масштаби викидів парникових газів, та чутливість діяльності до змін клімату;

– вплив планованої діяльності зумовлений технологією і речовинами, що використовуються.

6. «Опис методів прогнозування, що використовувались для оцінки впливів на довкілля, та припущень, покладених у основу прогнозування, а також дані про стан довкілля, що використовувались» необхідно навести опис методів, що використовувались для оцінки впливів на довкілля.

7. «Опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення та усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів» в даному підрозділі розглядається можливість використання комплексу ресурсозберігаючих, захисних, відновлювальних, компенсаційних та охоронних заходів для забезпечення нормативного стану довкілля, запобігання появі і розвитку небажаних процесів і явищ.

8. «Опис очікуваного значного негативного впливу планованої діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій, заходів запобігання чи пом'якшення впливу надзвичайних ситуацій на довкілля та заходів реагування на надзвичайні ситуації» наводиться перелік заходів, що сприятимуть уникненню значного негативного впливу планованої діяльності на довкілля та виникнення надзвичайних ситуацій та аварій на підприємстві.

9. «Визначення усіх труднощів (технічних недоліків, відсутності достатніх технічних засобів або знань), виявлених у процесі підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля» перераховують всі труднощі, що виникали під час здійснення робіт з оцінки впливу на довкілля планової діяльності.

10. «Зауваження і пропозиції громадськості до планової діяльності» наводяться всі види пропозицій та зауважень громадськості щодо здійснення планової діяльності.

11. «Стислий зміст програм моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) планів після проектного моніторингу» пропонується комплексна програма моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності.

12. «Резюме нетехнічного характеру інформації» наводиться стисла характеристика впливу планової діяльності на довкілля не для фахівців екологічного профілю.

У **третьому розділі** курсової роботи необхідно здійснити оцінку антропогенного впливу досліджуваної планової діяльності на стан об'єктів довкілля за найбільш поширеними її забруднювачами. У даному розділі здобувач вищої освіти повинен здійснити відповідні розрахунки згідно «Критеріїв оцінювання антропогенного впливу на стан об'єктів довкілля», представлених у навчально-методичному посібнику для виконання практичних занять та самостійної роботи з дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» (заняття № 12-13). (Мацуська О.В. Оцінка впливу на довкілля : навчально-методичний посібник для виконання практичних занять та самостійної роботи. Львів : ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького, 2021 р. 80 с.).

Висновки. Висновки оформляють з нової пронумерованої сторінки із заголовком посередині аркуша великими буквами більш високої насиченості. У цьому розділі у максимально лаконічній формі наводять перелік основних висновків, отриманих при виконанні роботи, наукове значення результатів досліджень.

Список використаних джерел. Список використаних джерел розміщують на окремому аркуші. Бібліографічні описи у списку джерел

розміщують у порядку появи посилань у тексті або в алфавітному порядку. Оформлення літературних джерел здійснюється згідно додатку Д.

Додатки. Додатки можуть включати таблиці, діаграми, карти, ілюстрації, конкретні розробки автора та інші матеріали, які доповнюють роботу.

2.2. Вимоги до оформлення курсової роботи

Паперовий документ друкують на аркуші білого паперу формату А4 (210 мм x 297 мм) шрифтом Times New Roman чорного кольору прямого накреслення через півтора міжрядкові інтервали кеглем 14. Абзац – 1,25 та вирівнювання по «ширині».

Обсяг курсових робіт здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 101 «Екологія» – 25-30 сторінок комп'ютерного тексту, з полями верхнє та нижнє - по 2 см, праве - 1,5 см, а ліве - 3 см.

Структурними елементами основної частини курсової роботи є розділи, підрозділи, пункти, підпункти, переліки. Розділ – головна ступінь поділу тексту, позначена номером і має заголовок (великими літерами з більш високою насиченістю не посередині аркуша, з абзацу.). Підрозділ – частина розділу, позначена номером і має заголовок (малими літерами починаючи з великої, з абзацу). Пункт – частина розділу чи підрозділу, позначена номером і може мати заголовок (малими літерами починаючи з великої, з абзацу). Підпункт – частина пункту, позначена номером і може мати заголовок.

Заголовки структурних елементів необхідно нумерувати тільки арабськими цифрами (малими літерами починаючи з великої, з абзацу).

Вимоги до оформлення структурних елементів курсової роботи:

- кожен розділ рекомендується починати з нової сторінки;
- допускається розміщувати текст між заголовками розділу і підрозділу, між заголовками підрозділу і пункту;
- розділи нумерують порядковими номерами в межах всього документа (1, 2, і т. д.);
- підрозділи нумерують в межах кожного розділу, пункти в межах підрозділу і т.д. за формою (2.1., 2.2., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.2.1. і т.д.); цифри, які вказують номер, повинні виступати за абзац;
- між назвами розділів, підрозділів та основним текстом пропускають один рядок;
- між підпунктом і змістом роботи даного пункту не пропускається жодного рядку.

Складання списку використаної літератури. Список містить перелік літературних джерел, на які повинні бути обов'язкові посилання в тексті роботи. Літературні джерела (книги, статті, патенти, журнали) в загальний список записуються в порядку посилання на них в тексті. Посилання на літературу наводять в квадратних дужках [...], вказуючи порядковий номер за списком, крапка ставиться в кінці речення, але перед квадратними дужками. Літературу записують мовою оригіналу. В списку кожне літературне джерело записують з абзацу, нумерують арабськими цифрами, починаючи з одиниці. Оформлення списку використаної літератури здійснюється відповідно стандарту ДСТУ 8302:2015.

Додатки. До додатків відносять ілюстрації, таблиці та тексти допоміжного характеру. Додатки оформлюють як продовження документа на його наступних сторінках, розташовуючи в порядку посилань на них у тексті курсової роботи. Посилання на додатки в тексті наводять за формою « ... наведено в додатку А», або (додаток А), (додатки Б, В, Д), «... наведено в таблиці А.1» Кожен додаток необхідно починати з нової сторінки, вказуючи зверху посередині рядка слово «ДОДАТОК» і через пропуск – його позначення. Додатки позначають послідовно великими українськими буквами.

Кожен додаток повинен мати тематичний (змістовний) заголовок, який записують посередині рядка малими літерами, починаючи з великої.

Ілюстрації, таблиці, формули нумерують в межах кожного додатка, вказуючи його позначення: «Рисунок А.1. Найменування»; «Таблиця А.1. Найменування» тощо.

2.3. Вимоги до оформлення формул, ілюстрацій, таблиць

Формули. Кожну формулу записують з нового рядка, симетрично до тексту. Між формулою і текстом пропускають один рядок. Їх пояснення наводять безпосередньо під формулою. Для цього після формули ставлять кому і записують пояснення до кожного символу з нового рядка в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі, розділяючи крапкою з комою. Перший рядок повинен починатися з абзацу із слова «де» і без будь-якого знака після нього.

Всі формули нумерують в межах розділу арабськими цифрами. Номер вказують в круглих дужках з правої сторони в кінці рядка на рівні закінчення формули. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, розділених крапкою.

Приклад запису формул:

У разі наявності в атмосферному повітрі кількох забруднюючих речовин, що мають здатність до сумарної дії, їх сумарно допустима концентрація має відповідати умові:

$$\frac{C_1}{ГДК_1} + \frac{C_2}{ГДК_2} + \dots + \frac{C_n}{ГДК_n} \leq 1, \quad (2.1)$$

де C_1, C_2, C_n – фактичні концентрації речовин в атмосферному повітрі при одночасному відбиранні проб в одній місцевості, мг/м³;

ГДК₁, ГДК₂, ГДК_n – гранично допустимі концентрації цих речовин в атмосферному повітрі, мг/м³.

Розмірність одного й того ж параметра в межах документа повинна бути однаковою. Якщо формула велика, то її можна переносити в наступні рядки. Перенесення виконують тільки математичними знаками, повторюючи знак на початку наступного рядка. При цьому знак множення «·» замінюють знаком «×».

Формула є частиною речення, тому до неї застосовують такі ж правила граматики, як і до інших членів речення. Якщо формула знаходиться в кінці речення, то після неї ставлять крапку. Формули, які йдуть одна за одною і не розділені текстом, відокремлюють комою. Посилання на формули в тексті подають в круглих дужках за формою: ... у формулі (2.1); у формулах (2.1 – 2.5); у формулах (5.7, 5.10).

Ілюстрації. Для пояснення викладеного тексту рекомендується його ілюструвати графіками, фрагментами схем та ін., які виконуються комп'ютерною графікою. Розміщують ілюстрації в тексті або в додатках. В тексті ілюстрацію розміщують симетрично до тексту після першого посилання на неї або на наступній сторінці, якщо на даній вона не уміщується без повороту. Всі ілюстрації у курсовій роботі називають рисунками і позначають під ілюстрацією симетрично до неї за такою формою: «Рисунок 2.1. Схематичне зображення потрапляння стоків МПП у водні об'єкти».

Крапку в кінці не ставлять, знак переносу не використовують. Якщо найменування рисунка довге, то його продовжують у наступному рядку, починаючи від найменування. Нумерують ілюстрації в межах розділів, вказуючи номер розділу і порядковий номер ілюстрації в розділі, розділяючи крапкою.

Приклад оформлення рисунка:

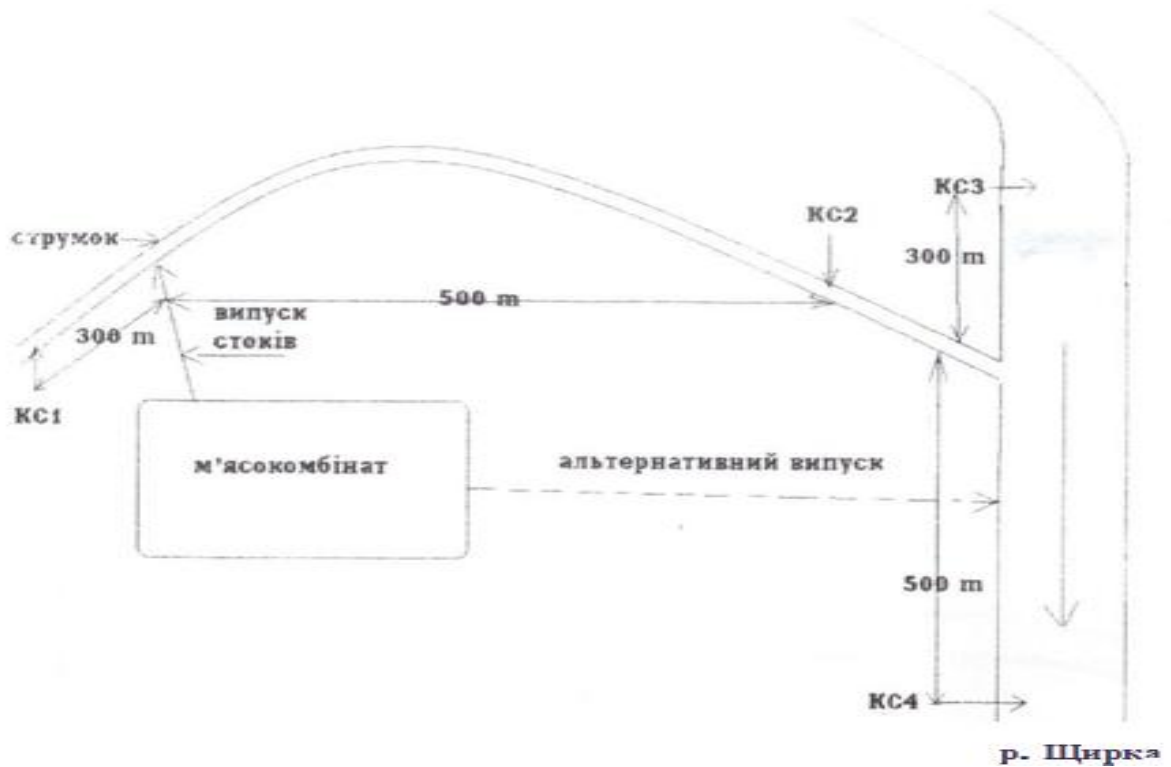

Рис. 2.1. Схема потрапляння стоків МПП у водні об'єкти

На всі ілюстрації в тексті курсової роботи мають бути посилання. Посилання виконують за формою: «... показано на рисунку 2.1 ...» або в дужках за текстом (рисунок 2.1), на частину ілюстрації: «... показані на рисунку 2.1, б». Посилання на раніше наведені ілюстрації дають зі скороченим словом «дивись» відповідно в дужках (див. рисунок 2.1). ДСТУ 3008-95 допускає скорочення, тобто замість «Рисунок ...» – «Рис. ...». Між ілюстрацією і текстом пропускають один рядок. Пояснючі дані розміщують під ілюстрацією над її позначенням. У випадку, коли ілюстрація складається з частин, їх позначають малими буквами українського алфавіту з дужкою під відповідною частиною. В такому випадку після найменування ілюстрації ставлять двокрапку і дають найменування кожної частини.

Таблиці. Таблицю розміщують симетрично до тексту після першого посилання на даній сторінці або на наступній, якщо на даній вона не уміщується. Таблицю розділяють на графи (колонки) і рядки. В верхній частині розміщують головку таблиці, в якій вказують найменування граф. Діагональне ділення головки таблиці не допускається. Ліву графу (бокових) часто використовують для найменування рядків. Мінімальний розмір між основами рядків – 8 мм. Розміри таблиці визначаються об'ємом матеріалу.

Графу «№ п/п» в таблицю не включають. При необхідності нумерації, номери вказують в боковику таблиці перед найменуванням рядка. Найменування граф може складатися з заголовків і підзаголовків, які записують в однині, симетрично до тексту графи малими буквами, починаючи з великої.

Якщо підзаголовок складає одне речення з заголовком, то в цьому випадку його починають з малої букви. В кінці заголовків і підзаголовків граф таблиці крапку не ставлять. Якщо всі параметри величин, які наведені в таблиці, мають одну й ту саму одиницю фізичної величини, то над таблицею розміщують її скорочене позначення. Якщо ж параметри мають різні одиниці фізичних величин, то позначення одиниць записують в заголовках граф після коми.

Текст заголовків і підзаголовків граф може бути замінений буквеними позначеннями, якщо тільки вони пояснені в попередньому тексті чи на ілюстраціях (ГДК – гранично допустима концентрація, m – маса тощо).

Найменування рядків записують в боковику таблиці у вигляді заголовків в називному відмінку однини, малими буквами, починаючи з великої і з однієї позиції. В кінці заголовків крапку не ставлять. Позначення одиниць фізичних величин вказують в заголовках після коми. Дані, що наводяться в таблиці, можуть бути словесними і числовими.

Числа записують посередині графи так, щоб їх однакові розряди по всій графі були точно один під одним, за виключенням випадку, коли вказують інтервал. Інтервал вказують від меншого числа до більшого з тире між ними: 1-10; 15 – 150.

Слова записують по лівому краю так, щоб їх однакові розряди по всій графі були точно один під одним, за виключенням випадку, коли вказують інтервал.

Ставити лапки замість цифр чи математичних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові чи інші дані в таблиці не наводяться, то ставиться прочерк.

Таблиці нумерують в межах розділів і позначають справа над таблицею, крапку в кінці не ставлять. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці в розділі, розділених крапкою. Найменування таблиці пишуть посередині нового рядка.

На всі таблиці мають бути посилання за формою: «наведено в таблиці 2.1»; «... в таблицях 2.1 – 2.3» або в дужках по тексту (таблиця 2.1). Посилання на раніше наведену таблицю дають із скороченим словом «дивись» (див. таблицю 2.1) за ходом чи в кінці речення.

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 2.1.

Аналіз стану води гідроекосистем на межі СЗЗ (300-500 м від скиду СВ) МПП

Назва забруднювача	Фонова якість води у безіменному струмку (КС ₁)	Якість води у контрольному створі струмка після скиду стічних вод (КС ₂)	ГДК для водойм рибогосподарського призначення
Завислі речовини, мг/дм ³	5,3±0,7	26,14±1,97	+ 0,25 до фону
БСК ₅ , мг О ₂ /дм ³	1,83±0,15	36,7±2,9	2,0
Азот амонійний, мг/дм ³	-	11,02±0,76	не > 0,5
Нітрати, мг/дм ³	5,5±0,5	13,5±0,8	40,0
Фосфати, мг/дм ³	0,18±0,02	5,4±0,3	3,0
Жири, мг/дм ³	-	16,7±1,3	14-20

При перенесенні частин таблиці на інші сторінки повторюють або продовжують найменування граф. Допускається виконувати нумерацію граф на початку таблиці і при перенесенні частин таблиці на наступні сторінки повторювати тільки нумерацію граф. У всіх випадках найменування таблиці розміщують тільки над першою частиною, а над іншими частинами зліва пишуть «Продовження таблиці 2.1» без крапки в кінці.

3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

На перевірку керівнику здається курсова робота з обов'язковими підписом здобувача вищої освіти і зазначенням дати на титульному аркуші, не пізніше ніж за місяць до початку сесії. Після перевірки курсової роботи повертається здобувачу вищої освіти з відміткою «до захисту» або «на доопрацювання».

Доопрацювання потребує курсова робота, яка не відповідає основним вимогам до роботи, містить грубі помилки при виконанні дослідження. Після внесення змін та доповнень курсова робота повертається на повторну перевірку. У роботі, повернутій з поміткою «до захисту», що містить зауваження керівника стосовно оформлення у відповідності до діючих вимог, повинні бути виправлені помилки.

До захисту допускаються курсові роботи, що виконані в повному обсязі згідно із затвердженим завданням, перевірені керівником і підписані ним на титульному аркуші із зазначенням дати. Курсові роботи, які не підписані до захисту керівником, на захист не виносяться.

Захист курсової роботи проводиться публічно у формі співбесіди. Після захисту роботи і визначення відповідної оцінки на титульному аркуші пояснювальної записки робиться запис: «Оцінка», «Дата», «Підпис керівника».

На оцінку за курсову роботу впливають: якість виконання курсової роботи, компетентність та загальна ерудиція під час відповідей на запитання під час захисту.

3.1. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за шкалою ECTS

Курсова робота оцінюється на підставі критеріїв оцінювання виконаної та захищеної курсової роботи з даної дисципліни, у 100-бальній системі за шкалою ECTS та за національною шкалою оцінювання.

За набраною сумою балів здобувач вищої освіти отримує оцінку «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала та критерії оцінювання курсової роботи

За 100 бальною шкалою	За національною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії оцінювання
1	2	3	4
90-100	5 (відмінно)	A	Курсова робота (КР) виконана відповідно до затвердженого плану і графіку. Повністю розкриває зміст теми та відповідає вимогам щодо оформлення. Рекомендації обґрунтовані та мають значущість. На захисті здобувач вищої освіти показав повне розуміння досліджуваних проблем та дав правильні змістовні відповіді на питання.
82-89	4 (дуже добре)	B	Курсова робота виконана відповідно до затвердженого плану і графіку. Повністю розкриває зміст теми та відповідає вимогам щодо оформлення. Рекомендації обґрунтовані та мають значущість. На захисті здобувач вищої освіти показав повне розуміння досліджуваних проблем та дав правильні змістовні відповіді на питання. У відповідях на питання мали місце незначні помилки та неточності.

1	2	3	4
74-81	4 (добре)	C	Курсова робота виконана відповідно до затвердженого плану і графіку. Повністю розкриває зміст теми. В цілому відповідає вимогам щодо оформлення. У роботі надані рекомендації, але їх практичне значення недостатньо обґрунтоване. Під час захисту здобувач вищої освіти показав достатнє розуміння досліджуваних проблем однак у відповідях на питання допускав помилки та неточності.
64-73	3 (задовільно)	D	Курсова робота виконана відповідно до затвердженого плану і графіку. В цілому розкрито зміст теми. Робота у значній мірі відповідає вимогам щодо оформлення. В роботі надані рекомендації, але вони недостатньо обґрунтовані. Під час захисту здобувач вищої освіти показав достатнє розуміння досліджуваних проблем однак у відповідях на питання допускав суттєві помилки.
60-63	3 (задовільно достатньо)	E	Курсова робота виконана відповідно до затвердженого плану однак з порушенням графіку. В цілому розкрито зміст теми. Робота у значній мірі відповідає вимогам щодо оформлення. У роботі надані рекомендації, але вони мають формальний характер та недостатньо обґрунтовані. Під час захисту здобувач вищої освіти показав достатнє розуміння досліджуваних проблем, однак у відповідях на питання допускав суттєві помилки. Мають місце незначні помилки в оформленні роботи.
36-59	2 (незадовільно)	FX	Курсова робота виконана зі значними помилками і свідчить про незнання більшої частини матеріалу. При цьому допущені суттєві помилки в таблицях та викладені змісту роботи, відсутня логіка і порушена послідовність у виконанні роботи. Висновки

			сформовані неправильно або відсутні. Робота виконана із значними відхиленнями від календарного графіку, при захисті здобувач вищої освіти демонструє незнання більшості матеріалу, викладеного у роботі та не вміє зробити підсумку роботи.
0-35	2 (незадовільно)	F	Курсова робота не виконана та не здана викладачу.

Список використаної літератури

Європейська інтеграція у сфері оцінки впливу на довкілля : в 3 ч. Оцінка впливу на довкілля : міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи : науково-методичне видання / Є. Алексеева та ін. Част. 1. Київ : Норма, 2018 р. 134 с.

Мацуська О.В. Оцінка впливу на довкілля : навчально-методичний посібник для виконання практичних занять та самостійної роботи. Львів : ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького, 2021 р. 80 с.

Методичні рекомендації для написання та оформлення курсової роботи з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища» / укл.: І. Коцюба, В. Мельник, О. Медвідь. Житомир, Житомирська політехніка. 2021. 36 с.

Про оцінку впливу на довкілля : Закон України від 18.12.2017 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля : *Постанова Кабінету Міністрів України*. Критерії від 13.12.2017 № 1010.

ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання/ Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). – З внесеними поправками.

Додаток А . Перелік орієнтовних тем курсових робіт

1. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції тваринницького комплексу.
2. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції птахофабрики.
3. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції м'ясокомбінату.
4. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції молокозаводу.
5. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції цукрового заводу.
6. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції спиртозаводу.
7. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції олійного заводу.
8. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції каналізаційних систем і очисних споруд.
9. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції АЕС.
10. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції ТЕЦ.
11. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції ГЕС.
12. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства з обробки, знешкодження та утилізації всіх видів промислових і побутових відходів.
13. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції АЗС.
14. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції заводу з добування та переробки природного газу.
15. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства з виробництва засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив.
16. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції заводу текстильного виробництва.

17. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства чорної металургії.
18. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства кольорової металургії.
19. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства вугільної промисловості.
20. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства гірничодобувної промисловості.
21. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції заводу з видобування і переробки торфу.
22. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства з виробництва будівельних матеріалів (цементу, асфальтобетону, азбесту, скла).
23. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства целюлозно-паперової промисловості.
24. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції підприємства з хімічної переробки деревини, виробництва деревостружкових і деревоволокнистих плит та таке ін.
25. Оцінка впливу на довкілля при здійсненні планової діяльності щодо проектування, будівництва чи реконструкції автомобільних магістралей.

Додаток Б. Приклад оформлення титульного аркуша

**Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького**

Факультет ветеринарної гігієни, екології та права

Кафедра екології

КУРСОВА РОБОТА

з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля»

на тему:

**«ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТзОВ «МП «ПЛАЙ» ПРИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОЧИСНОГО
ОБЛАДНАННЯ»**

Виконав: здобувач вищої освіти
спеціальності 101 «Екологія» ОС «Магістр»

(Прізвище та ініціали)

(Підпис)

Керівник:

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(Підпис)

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Львів – 2021 р.

Додаток В. Приклад оформлення анотації

АНОТАЦІЯ

Курсова робота написана на 35 сторінках машинописного тексту. Складається із 3 розділів, вступу, висновку та списку використаних літературних джерел (15). Містить 2 рисунки, 4 таблиці та 2 додатки.

Об'єктом дослідження курсової роботи є оцінка впливу на довкілля планової діяльності ТзОВ «МП «Плай» при реконструкції очисного обладнання у с. Підберізці Пустомитівського району Львівської області.

Мета роботи: вивчити можливі негативні впливи планової діяльності на стан навколишнього природного середовища та здоров'я населення даного регіону.

Завдання роботи:

- виокремити основні екологічні проблеми щодо забруднення довкілля, що виникають в результаті діяльності м'ясопереробних підприємств;
- навести можливі шляхи зниження даного забруднення;
- охарактеризувати досліджувану планову діяльність;
- здійснити аналіз впливу досліджуваної планової діяльності на стан об'єктів довкілля;
- дати оцінку антропогенного впливу скидів планової діяльності ТзОВ «МП «Плай» на стан водних об'єктів у зоні його функціонування.

***Ключові слова:** м'ясопереробне підприємство, стічні води, домішки, осад, забруднення, оцінка впливу на довкілля, очисні споруди*

Додаток Г. Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ст.

Вступ.....	X
Розділ 1. Екологічні проблеми забруднення навколишнього середовища в результаті діяльності м'ясопереробних підприємств та основні шляхи їх вирішення.....	X
Розділ 2. Характеристика планової діяльності ТзОВ «МП «Плай»» та аналіз її впливу на довкілля.....	X
2.1. Опис планової діяльності.....	X
2.2. Опис виправданих альтернатив планованої діяльності, основних причин обрання запропонованого варіанта з урахуванням екологічних наслідків.....	X
2.3. Опис поточного стану довкілля (базовий сценарій) та опис його ймовірної зміни без здійснення планованої діяльності.....	X
2.4. Опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності та її альтернативних варіантів.....	X
2.5. Опис та оцінка можливого впливу на довкілля планованої діяльності.....	X
2.6. Опис методів прогнозування, що використовувались для оцінки впливів на довкілля, та припущень, покладених у основу прогнозування, а також дані про стан довкілля, що використовувались.....	X
2.7. Опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення та усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів.....	X
2.8. Опис очікуваного значного негативного впливу планованої діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій, заходів запобігання чи пом'якшення впливу надзвичайних ситуацій на довкілля та заходів реагування на надзвичайні ситуації.....	X
2.9. Визначення усіх труднощів (технічних недоліків, відсутності достатніх технічних засобів або знань), виявлених у процесі підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля.....	X
2.10. Зауваження і пропозиції громадськості до планової діяльності	X
2.11. Стислий зміст програм моніторингу та контролю щодо впливу на довкілля під час провадження планованої діяльності, а також (за потреби) планів після проектного моніторингу.....	X
2.12. Резюме нетехнічного характеру інформації.....	X

Розділ 3. Оцінка впливу стічних вод ТзОВ «МП «Плай» на стан водних об'єктів Пустомитівського району.....	X
Висновки.....	X
Список використаних джерел.....	X
Додатки.....	X

Додаток Д. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку джерел, який наводять у курсовій роботі з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<p>Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с.</p> <p>Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с.</p> <p>Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с.</p> <p>Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с.</p> <p>Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с.</p> <p>Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с.</p> <p>Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с.</p> <p>Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.</p>
Два автори	<p>Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с.</p> <p>Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с.</p> <p>Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с.</p> <p>Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с.</p> <p>Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с.</p> <p>Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p>
Три автори	<p>Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с.</p> <p>Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.</p> <p>Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p>

	Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і більше авторів	Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на 10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с. Бікулов Д. Т., Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.
Без автора	25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.

<p>Багатотомні видання</p>	<p>Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с.</p> <p>Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с.</p> <p>Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.</p> <p>Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p>
<p>Автореферати дисертацій</p>	<p>Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с.</p> <p>Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>Кулінич О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.</p>
<p>Дисертації</p>	<p>Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с.</p> <p>Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с.</p> <p>Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p>
<p>Законодавчі та нормативні документи</p>	<p>Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.</p> <p>Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536.</p> <p>Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543.</p> <p>Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ</p>

	<p>Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 20. С. 136–141.</p> <p>Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15–16.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p>

	<p>Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p> <p>Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с.</p> <p>Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні покажчики (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).</p>
Частина видання: книги	<p>Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493.</p> <p>Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205–212.</p> <p>Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195–197.</p> <p>Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.</p>
Частина видання: матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<p>Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.</p> <p>Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.).</p>

	<p>Запоріжжя, 2014. С. 134–137.</p> <p>Кононенко Н. Методологія толерантності в системі суспільних відносин. <i>Формування толерантного свідомості в суспільстві</i>: матеріали VII міжнарод. антитерорист. форуму (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Київ, 2011. С. 145–150.</p> <p>Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i>: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.</p> <p>Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i>: матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211–212.</p>
Частина видання: довідкового видання	<p>Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.</p> <p>Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i>: словник термінів / за ред.: Т. О. Коломовець, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.</p> <p>Сірий М. І. Судова влада. <i>Юридична енциклопедія</i>. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.</p>
Частина видання: продовжуваного видання	<p>Коломовець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46.</p> <p>Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159.</p> <p>Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.</p> <p>Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i>. Харків, 2011. Вип. 115. С. 200–206.</p>
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	<p>Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2007. № 4. С. 88–92.</p> <p>Коломовець Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз</p>

	<p>вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i>. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.</p> <p>Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.</p>
<p>Електронні ресурси</p>	<p>Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757 & (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsey.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.</p>